

Slovenski dom

Štev. 245

V Ljubljani, v torek, 27. oktobra 1942-XX

Leto VII.

Izključna pooblaščenka za oglaševanje (italijanskega in tujega)
Izvor: Unione Pubblicità Italiana S. A., Milano.

Oredništvo in uprava: Kopitarjeva 6, Ljubljana.
Redazione, Amministrazione: Kopitarjeva 6, Ljubljana.

Concessionaria esclusiva per la pubblicità di provenienza italiana
ed estera: Unione Pubblicità Italiana S. A., Milano.

Nove postojanke pri Novorosijsku in Tuapseju v naskoku osvojene

Uspešen vdor v nov stalingrajski okraj — V Egiptu so imeli Angleži
hude izgube, boji pa besnijo dalje

Hitlerjev glavni stan, 27. oktobra. Nemško
vrhovno poveljstvo je včeraj objavilo tole uradno
vojno poročilo:

Jugovzhodno od Novorosijska so bile v nasko-
ku zavzete močno branjene sovjetske strateške toč-
ke. Nemške planinske čete so v trdovratnih borbah
zavzele nadaljnje gorske postojanke severovzhodno
od Tuapseja. Bojna letala so v nizkih poletih na-
padala sovjetske postojanke. Hrvatski lovci so se-
strelili pri tem šest boljševiških letal. Na tem od-
seku bojišča se je izjalovilo več krajevnih sovjets-
kih protinapadov in sunkov s hudimi izgubami.
Neka sovjetska skupina sil je bila razkrojena.

V Stalingradu so uničili napadalni oddelki so-
vjetska odprta gnezda in zavzeli več novih hišnih
blokov. Severno od mesta se je nadaljeval napad v
drugem predmestju. Razbremenili sovjetski na-
padi z južne in severne smeri so se zrušili brez
izjeme deloma v borbah moža proti možu. Oddelki
bojnih letal so v zaporednih valovih napadli ter
spravili k molku sovjetsko topništvo vzhodno od
mesta. Nemški lovci so v teh borbah sestrelili 27
sovjetskih letal, dočim je šlo v izgubo eno samo
nemško letalo.

Naše čete so onemogočile na bojišču ob Donu
sovjetske poskuse za prehod reke.

Na srednjem in severnem odseku vzhodnega
bojišča obojestransko delovanje napadalnih oddel-
kov. Nemški in romunski bojni letalci so podnevi
in ponoči obstreljevali sovjetske dovoze po želez-
nicah in cestah.

Avstralske zahteve glede ameriške pomoči

Bangkok, 27. okt. s. Iz Canberra javljajo, da
je avstralski zunanji minister Evatt objavil nov
oklic spritno resnega položaja in zahteval, da se
pošljejo ojačenja severnoameriškim silam, ki se
bojujejo na Tihem morju. Izjavil je, da bi pome-
nilne avstralske potrebe v primeri z izdelavo in
zalaganjem Združenih držav malenkostno stvar.
Omenil pa je tudi, da se Avstraleci bore na raz-
nih koncih sveta in imajo zato pravico, da zahte-
vajo, da se izdajo primerni ukrepi, ki bi obvaro-
vali njegovo domovino pred japonskim vdorom.

Japonski letalski napadi na izhodišča za angleško ofenzivo v Birmi

Tokio, 27. oktobra. s. Glavni japonski cesarski
stan objavlja, da so japonske letalske sile pred-
včerajšnjim izvedle letalske napade na nasprotni-
kovi letalski oporišči v Tinsukia in Cittaogong. Med
tem napadom so bila štiri letala sestreljena, ver-
jetno pa tudi peto, dočim je bilo 39 letal, med njimi
18 velikih, uničenih na tleh. Ena japonsko letalo
ee ni vrnilo. Oporišče Tinsukia je v Assamu, 380
milj severovzhodno od Mandalaya. Oporišče Citta-
ogong leži ob Bengalskem zalivu, 270 milj zahodno
od Mandalaya.

Tokio, 27. oktobra. s. V pristojnih krogih iz-
javljajo, da pomeni japonski letalski napad na na-
sprotnikova letalska oporišča v Vzhodni Indiji
najpomembnejši uvod v sovražnosti. Angleži in
Amerikanci so s Kitajsko poskušali zavreti japo-
nsko obnovitveno delo v Birmi, in sicer z letalskimi
napadi, prihajajočimi iz Tinsukia in Cittaogonga.
Japonske sile so morale odgovoriti na te napade,
ki so bili naperjeni le na neoboroženo civilno pre-
bivalstvo in zato pomeni predvčerajšnji napad naj-
zaslužnejši odgovor. V istih krogih pravijo, da je
general Stilwell z letalom prispel v Cucking, da
bi pregledal kitajske čete, ki so zbrane ob meji
zahodne Indije.

Japonski profesor Seji Kato je odkril novo zelo
uspešno zdravilo proti kugi. Pri preskušanju
tega zdravila je bil dosežen ugoden uspeh na
90 odstotkih bolnikov.

Anglija je izgubila na Kitajskem večino svojega
ugleda in vpliva in sicer zaradi tega, ker si
je pustila po Japoncih iztrgati iz rok Birmo,
ker je poslala v notranjost kitajske pokrajine
Avstralece, ki jih Kitajci ne marajo, ker je
dala Kitajski 50 milijonov funtov šterlingov
posojila pod neugodnejšimi pogoji, kakor pa ki-
tajski ameriške posojilo in pa, ker na Ki-
tajske preveč spletakarje agenti angleške
vojske in propagandne službe. Amerikanci
pa skušajo to izkoristiti ter angleški vpliv na
Kitajskem docela izpodrinili, piše londonski
list »News Chronicle«.

Predsednik Združenih držav je razglasil nov dav-
čni zakon, po katerem bodo močno obreme-
njeni vsi dohodki, presegajoči 624 dolarjev na
leto. Nove takse so določene na žgane pijače,
na železniške vozovnice, na telefonske pogo-
vore, za cigarete itd. Računajo, da bodo ti
novi davki vrgli državi 25 milijard dolarjev
na leto.

Nove oblačilne omejitve napovedujejo že v krat-
kem na Angleškem.

Vrhovni poveljnik brazilske vojske general Mon-
teiro je odstopil. Na njegovo mesto je prede-
dnik Vargas imenoval generala Guedosa. Ge-
neral Monteiro je bil najvplivnejši človek v bra-
zilske diktatorske vladi. Domnevajo, da je od-
stopil zaradi nasprotij z zunanjim ministrom
Aranho.

Cilenska vlada je odstopila, ker se ni strinjala
z državnim soglasjem glede stališča do po-
slednjega govora Summerja Wellea, ameri-
škega zunanjega ministra.

Težko topništvo kopne vojske je v leningraj-
skem zalivu obstreljevalo sovjetsko bojno ladjo
»Marat«. Opazili so eksplozije in požare.

V Egiptu je utrpel nasprotnik, potem ko je
bil povsod uspešno ubranjen veliki angleški na-
pad, povsod najtežje izgube. Doslej poročajo o
104 uničenih oklepnih vozilih Borbe trajajo dalje.

Napadi nemškega in italijanskega letalstva so
bili podnevi in ponoči usmerjeni na motorizirane
angleške jedinice. Rušilna letala vrste »Messer-
schmidt« so sestrelila 4 angleške bombnike. Angle-
ški poskus za izkrcanje v noči od 23. na 24. okto-
bra okrog Marsa Matruha je naglo posredovanje
bojnih letal preprečilo že na morju.

Lahka nemška letala so uspešno bombardirala
naprave na letališčih na trdnjanskem otoku Malti.

Tudi na angleški južni obali so nemška bojna
letala včeraj uspešno napadala za vojno važne na-
prave na raznih krajih.

Stockholm, 27. okt. s. List »Rdeča zvezda«
govori o bojih na Kavkazu ter pravi, da imajo
Rusi tod hude težave, ker so se morali odločiti
za gverilsko vojskovanje. Toda nemške čete so
znale na to odgovoriti z zelo premetenimi do-
mislicami. Obešali so na veje posebne ročne
granate, ki so jih z žico pritrdjevali na zemljo,
da je bila vsa priprava podobna napetemu lo-
ku. Ko so napeto žico sprožili, so granate od-
letele v daljavo kakih 60 metrov in imele po-
seбно hud učinek. List govori tudi o poskak-
jočih minah v gozdovih, a ne pove, kakšne naj
bi bile.

Stockholm, 27. oktobra. s. List »Allehand«
je objavil izjavo postajnega načelnika jugo-
vzhodno od Stalingrada, ki jo je prinesel ruski
dnevnik »Izvestija«. Načelnik priznava, da je
osno letalstvo hudo zadelo in razdejal voja-
ško najvažnejše železniško omrežje, ker je po-
novno pretrgalo zvezne tirnice in uničilo že-
lezniške vozove. Kadar so bili najavljeni le-
talski napadi, so večkrat odklopili vozove ter
jih razkropili po tirnicah, da ne bi napadajo-
čim letalom nudili toliko ciljev. Toda ta za-
misel se ni obnesla.

Obupni sovjetski razbremenilni napadi v Stalingradu

Berlin, 27. oktobra. s. Mednarodna poročeval-
ska agencija je v berlinskih vojaških krogih izve-
dela, da je Timosenko pri Stalingradu včeraj
skušal nemškim silam vzeti iniciativo, ko je s po-
slednjimi svojimi rezervami prešel v napad v
široki bojni črti. Napad je prišel z dveh nasprotni-
h strani: s severozahodnega mestnega predela
in z južne strani mesta. Na tem odseku je vrgel v
napad dve diviziji strelcev in eno oklepno bri-
gado na prav ozkem pasu proti postojankam neke
nemške pehotne divizije. Napad s severa se ni
mogel razviti, ker so takoj posegli v boj nemški
in romunski bombniki, ki so zavrlj sovjetski na-
stop. Bitke, ki so se vnele južno od mesta, so tra-
jale ves dan; tu so boljševiki v obupnih napadih
imeli zelo hude izgube. Sebe ko je bilo uničenih
28 oklepnikov in nagomiljenih na tisoče trupel
napadajočih sovjetskih vojakov pred nemško bo-
jno črto, je sovjetsko poveljstvo opustilo misel na
nove razbremenilne napade.

Težavne in kočljive naloge zaveznikov v boju zoper Japonsko

Buenos Aires, 27. oktobra. s. Poročila, priha-
jajoča iz Washingtona, dajejo slutiti, da je imeno-
vanje admirala Halseya za vrhovnega poveljnika
vsega vojnega brodovlja v jugozahodnem Tihem
morju znamenje, da je postal položaj za zaveznike
na Salomonskih otokih kočljiv. Spritno neutrudnega
delovanja Japoncev so bili Amerikanci prisiljeni
zbrati svojo mornarico, ki se mudi na tem delu
Tihega morja, pod poveljstvom novega admirala,
kateremu je bila zaupana silna odgovorna naloga,
kakor to izražajo v političnih in vojaških krogih
v Washingtonu.

Rim, 27. oktobra. s. Vojaški sotrudnik lista
»New York Times«, Hansen Baldwin, ki se je bil
povrnil s polovanja po bojnem poprišču na Tihem
morju, je moral v dolgem članku, v katerem po-
suje svoje vtise, priznati, da se zaveznikom kljub
dvanajsetim mesecem najhujšega boja ni posrečilo
omajati japonskih postojank na zahodnem delu Ti-
hega oceana. Boji na otokih Zahodnega Tihega
oceana — tako piše Baldwin — so strašni in ne-
pretrgani. Tam ni lahko doseči nagle zmage. Mo-
glo je, da Japonci zelo nevarni nasprotniki. Clankar
poudarja, da bo treba za dosego nadvlade na Tihem
oceanu bojevati silno trd boj, vendar ga bo mogoče
voditi le z omejenimi sredstvi in ob največjih te-
žavah, kajti Amerika se vojskuje proti sovražniku,
ki je nevaren in boder vojščak Razen tega morajo
Amerikanci upoštevati tudi svojo šibkost in lastne
zmote, ki izvirajo iz strateške zablodi, katera je
docela obrambna, pa je Amerikancem prinesla
hude in nekoristne izgube. Nasprotnik je prečel
volje, da zmaga, in veruje v svojo nepremagljivi-
vo. Prislovica je tudi odločnost Japoncev naj-
jokov, da zmagovali ali pa umro. Japonci so vo-
boljši vojniki na vseh bojnih teriščih, zlasti v
džunglah, vrh tega pa imajo večje skušnje v pomor-
skih bojih kakor pa Amerikanci. Vse to bi morali

Italijansko uradno vojno poročilo št. 883
pravi:

Na egiptovskem bojišču so spodeleteli obnov-
ljeni siloviti nasprotnikovi napadi, ki so jih pod-
pirala oklepna vozila. Število nasprotnikovih uni-
čenih oklepnih voz je naraslo na 104.

Italijanski in nemški letalski oddelki so z
bombami obmetavali in s strojnimi obstreljevali
taborišča in skladišča v angleškem zaledju. Osni
lovci so v letalskih dvobojih sestrelili 14 strojev.

Nasprotnikov poskus za izkrcanje za hrbtom
naših črt pri Marsa Matruhu je izjalovil takojšnji
poseg napadalnih letal, ki so prisilila številne mo-
torne čolne, polne čet, da so odnehali in krenili
nazaj. Eden izmed čolnov, ki so ga zadele bombe,
je zletel v zrak.

Neka naša podmornica se ni vrnila v opo-
rišče. Del posadke kaže, da je zajet. Rodbine so
bile obveščene.

Nad Malto so lovci iz spremstva zadeli 3 an-
gleška letala vrste »Spitfire«, ki so skušala pre-
streti naše bombnike. Letala so treščila v morje.

Pri letalskih nastopih nad sredozemskim te-
riščem je nemško letalstvo sestrelilo 4 angleške
stroje.

Področje vojnih nastopov, 27. oktobra. s. Po-
sebni dopisnik agencije Stefani poroča:

Preteklo noč je sovražnik na bojišču pri El
Alameinu ob podpori polne lune z znatnimi si-
lami napadel različne postojanke na severnem in
na južnem predelu italijanskih bojnih črt. Ta
premik italijanskih in nemških čet ni presenetil.

Nastop se je začel na severu in na jugu okoli
21. ure. Pred njim je topništvo silovito streljalo.
Hkratu so valovi bombnikov in lovcev razbijali
in obstreljevali črte, na katere je merilo topni-
štvo. Ta ognjeni dež je trajal kakih dve uri. Itali-
janske čete so ga prenašale hladnokrvno in v
čuječem pričakovanju, topništvo pa je odgovarjalo
nasprotniku.

Ko se je streljanje nasprotnikovih topov od-
daljilo od italijanskih črt, so prešli v napad na
italijanske postojanke prvi valovi angleških oklep-
nikov, za katerimi je prihajala pehota. Boj se

Tudi v ostalih stalingrajskih mestnih predelih,
ki so še v sovjetskih rokah, je sovjetski general
Rodincev vrgel v besne protinapade del 300. strel-
ske divizije; to divizijo so v naglici ponoči okre-
pili. Boljševiški oddelki so se razlili po vsem to-
varniškem predelu »Rdečega oktobra«, toda nem-
ški branilci so povsod kljubovali napadu. Potem so
pritisnile nove boljševiške sile, ki pa niso imele
težkega orožja. Zato jih je čakala neizbežna usoda,
ki bi zadela peščico mož, stisnjeno v kotu, kjer
ni izhoda.

Na srednjem in severnem odseku vzhodnega
bojišča je prišlo le do manjših prask med napa-
dalnimi oddelki.

Na bojišču ob Ledenem borju in v vzhodni
Kareliji se boljševiške sile pripravljajo na važnej-
še nastope. Opazili so nove sovjetske skupine, ki
so že oekrbjene in opremljene za zimo.

Na kavkaškem odseku je oživelo delovanje pri
Tereku.

Amerikanci upoštevati in se sprijazniti s tem, ob-
enem pa se mirno pripraviti na neuspehe.

Lizbona, 27. okt. s. Londonski dnevnik »Ti-
mes« obravnava položaj na Tihem morju in po-
sveča dolg uvodnik novemu japonskemu izkrcanju
na otoku Guadalcanarju. List trdi, da je ta do-
godek začel novo kočljivo obdobje v boju za Salo-
mone in da je iz uradnih poročil ameriškega po-
veljstva razvidno, da so zavezniki na tem predelu
tihomorskega bojišča v obrambi. Od izidov bliž-
njih bitk bo odvisen bodoči potek dogodkov na
vsem tihomorskem terišču.

Triletnica nemške uprave v zasedeni Poljski

Krakov, 27. okt. s. Ob triletnici uvedbe nemške
uprave na Poljskem je bila slovesna vladna seja,
na kateri je generalni guverner in minister dr.
Frank podal izčrpen pregled o delu, ki ga je nem-
ska oblast izvedla v državi. Dr. Frank je med
drugim poudaril zlasti gospodarski in finančni raz-
voj poljskega gubernija v teh treh letih, kakor tu-
di temeljito izboljšanje zdravstvenih razmer, pri
čem so se posebno odlikovali nemški zdravniki.
Na področju nemškega vojnega gospodarstva po-
staja Poljska eden najvažnejših činilcev. V teh
treh letih je bilo izboljšanih 630.000 hektarjev
zemljišč in usposobljenih za kmečke pridelke, prav
tako pa je bila urejena plovba na Visli in s tem
pomembna mreža v mnogočem izboljšana.

Smrtna nesreča norveškega propagandnega ministra

Oslo, 27. okt. s. Propagandni minister Quislin-
gove vlade dr. Lunde se je smrtno ponesrečil sku-
paj s svojo soprogjo pri avtomobilski nesreči blizu
Fjorda Romsdal. Vozilo, s katerim sta se peljala,
je na nekem ostrem ovinku zdrsnilo in treščilo v
morje.

Angleški naskoki na egiptovskem bojišču povsod odbiti

Vojno poročilo št. 883 — 104 tanki uničeni — Potek angleškega napada
v prvih treh dneh

Italijansko uradno vojno poročilo št. 883
pravi:

Na egiptovskem bojišču so spodeleteli obnov-
ljeni siloviti nasprotnikovi napadi, ki so jih pod-
pirala oklepna vozila. Število nasprotnikovih uni-
čenih oklepnih voz je naraslo na 104.

Italijanski in nemški letalski oddelki so z
bombami obmetavali in s strojnimi obstreljevali
taborišča in skladišča v angleškem zaledju. Osni
lovci so v letalskih dvobojih sestrelili 14 strojev.

Nasprotnikov poskus za izkrcanje za hrbtom
naših črt pri Marsa Matruhu je izjalovil takojšnji
poseg napadalnih letal, ki so prisilila številne mo-
torne čolne, polne čet, da so odnehali in krenili
nazaj. Eden izmed čolnov, ki so ga zadele bombe,
je zletel v zrak.

Neka naša podmornica se ni vrnila v opo-
rišče. Del posadke kaže, da je zajet. Rodbine so
bile obveščene.

Nad Malto so lovci iz spremstva zadeli 3 an-
gleška letala vrste »Spitfire«, ki so skušala pre-
streti naše bombnike. Letala so treščila v morje.

Pri letalskih nastopih nad sredozemskim te-
riščem je nemško letalstvo sestrelilo 4 angleške
stroje.

Področje vojnih nastopov, 27. oktobra. s. Po-
sebni dopisnik agencije Stefani poroča:

Preteklo noč je sovražnik na bojišču pri El
Alameinu ob podpori polne lune z znatnimi si-
lami napadel različne postojanke na severnem in
na južnem predelu italijanskih bojnih črt. Ta
premik italijanskih in nemških čet ni presenetil.

Nastop se je začel na severu in na jugu okoli
21. ure. Pred njim je topništvo silovito streljalo.
Hkratu so valovi bombnikov in lovcev razbijali
in obstreljevali črte, na katere je merilo topni-
štvo. Ta ognjeni dež je trajal kakih dve uri. Itali-
janske čete so ga prenašale hladnokrvno in v
čuječem pričakovanju, topništvo pa je odgovarjalo
nasprotniku.

Ko se je streljanje nasprotnikovih topov od-
daljilo od italijanskih črt, so prešli v napad na
italijanske postojanke prvi valovi angleških oklep-
nikov, za katerimi je prihajala pehota. Boj se

je kmalu zelo silovito razvijal in to ona obeh
predelih bojišča. Spopadi so bili povsod na vsem
ozemlju, ki ga je mesečina razsvetljevala kakor
podnevi. V podporo italijanski pehoti so posegli
v boj oklepniki, ki so se zapletli v hude spopade
z nasprotnikovimi tanki. Boj se je nadaljeval vso
noč in je bil včeraj zjutraj še silovitejši kakor
ponoči, popoldne pa je malo pojenjal.

Četudi bitka na obeh predelih bojišča še ni
končana, se vendar že zdaj lahko trdi, da so
italijansko-nemške sile bile trdno kos mogočnim
nasprotnikovim napadom in so jih povsod odbile.

Tajnik stranke na obisku v Genovi, Savoni in Milanu

Milan, 27. oktobra. s. Minister tajnik stranke
je včeraj in predvčerajšnjim obiskal mesta Geno-
vo, Savono in Milan, kjer se je poklonil truplom
listih, ki so padli med poslednjimi letalskimi na-
padi. Obiskal je ranjence po različnih bolnišnicah
ter njim in njihovim sorodnikom prinesel Duce-
jevo pomoč in tolažbo. V spremstvu zastopnikov
oblasti in krajevnih voditeljev stranke se je ekse-
lencia Vidussoni podal v kraje, ki so bili zadeti in
se je preprčal o organizaciji pomoči in o napra-
vah, za katere so poskrbele pristojne ustanove ter
stranka, zlasti za družine ponesrečenec. Prebival-
stvo je povedo pokazalo, da globoko in ponosno čuti
bližino stranke. Ekse. Vidussoni je zapustil Milan
včeraj in krenil v Rim.

Vzgladno vedenje prebivalstva v napadenih italijanskih mestih

Berlin, 27. oktobra. s. Ves nemški tisk poudarja
disciplino, hladnokrvnost in pogum, ki ga je po-
kazalo civilno prebivalstvo po severnoitalijanskih
mestih, ki jih je napadlo angleško letalstvo. Veli-
častno vedenje prebivalstva, pravi »Börsen Zei-
tung«, dokazuje, da najuspešnejše sredstvo, ki ga
je včeraj omenil angleški državni podtajnik za le-
talstvo, to je bombardiranje stanovanjskih prede-
lov, ni in ne bo nikoli sposobno doseči pričako-
vanih uspehov, to je zadeti morale na notranji
fronti. Uspeh bo nazadnje celo temu namenu do-
cela nasproten.

Posebno nemško odposlanstvo za proslavo dvajsetletnice pohoda na Rim

Berlin, 27. okt. s. »Korespondenca narodno so-
cialistične stranke« razlaga Hitlerjev odlok, da
za proslavo dvajsetletnice pohoda na Rim pošlje
v Rim posebno odposlanstvo, ki ga bo vodil po-
glavar nemške delavske fronte dr. Ley in pravi,
da s tem posebnim odposlanstvom skušata Hitler
in z njim vsa Nemčija pokazati sorodstvo s faši-
stično revolucijo, ki je pred dvajsetimi leti s poho-
dom črnih srjaj na Rim naredila uvod v duhovni
prerod Evrope. Navzočnost narodnosocialističnega
odposlanstva pri rimskih svečanostih naj bo tudi
viden izraz skupnosti fašističnega in narodno so-
cialističnega gibanja ter popolne skupnosti njihovih
zgodovinskih poslanstev.

Vesti 27. oktobra

Predsednik argentinske republike je zavrnil in
razkrinkal politično kupčijo, s katero so Zdru-
žene države hotelo pridobiti Argentino za svojo
politiko. Ameriški poslanik je argentinski vladi
ponudil odkup ogromnih količin zmrznjenega
mesa, slada ter sira, če bi Argentina hotela
dati svoje trgovske brodovje na razpolago za
prevoz blaga. Ni pa hotel dati nobenega za-
gotovila, da se bodo argentinske ladje tudi
lahko vrstile v domače luke.

Japonska bo s 1. novembrom ustanovila zunanje
ministertvo za vzhodno Azijo.

Angleška letala so z bombami in s strojnimi na-
padla francoske kmete na polju pri Amiensu
ter so skušala bombardirati vlake in železnice.
Med civilnim prebivalstvom so mrtvi in ran-
jeni.

Španska vlada je razglasila amnestijo za 1207 po-
litičnih jetnikov, obsojenih od 2 do 14 let ječe.
Vsi so bili pogojno spušteni na prost.

Ob odprtju »doma družine« v Helsinkiju je govo-
ril tudi predsednik finske republike Ryti in
povedal, da Finska ni imela druge izbire ka-
kor vojno proti Rusiji, ki je hotela pripraviti
Finski enako usodo kakor baltskim državam.
Vemo zakaj se borimo, ker hočemo živeti v
svobodnem domu in nočemo, da bi se naša
mladina vzgajala po sovjetskih načinih, je de-
jal predsednik. Položaj se razvija v našo ko-
rist, pa tudi žetev je bila dobra, vrh tega pa
dobivamo pomoč tudi od prijateljev. Položaj
Rusov pa je slabši. Finska po l. 1939. še nikoli
ni bila v boljšem položaju.

Po triletnem bivanju na Malti se je gibraltar-
ski škof vrnil skozi Lizbono v domovino. Čas-
nikarjem je povedal, da nevojaški cilji na oto-
ku niso prizadeti, pač pa je skoro popolnoma
razrušena La Valetta, kjer so skoro sami vo-
jaški cilji. Prebivalstvo živi skoro neprestano
pod zemljo.

Osna podmorniška sila je še vedno silovito močna
in njeno delovanje spravlja zavezniški pomor-
ski promet v vedno kočljivejši položaj. Pod-
morniška nevarnost s strani držav trojne zve-
ze še zdavnaj ni premagana, sodijo angleški
listi, ko razlagajo nedavne izjave mornariške-
ga ministra lorda Aleksandra.

Naročajte Slovenski dom!

»Na tisto tiho domovanje«

Tisoči so včeraj romali na pokopališča in krasili grobove svojih rajnikih

Nebo nam je v nedeljo naklonilo spet lepo, sončno jesensko nedeljo. Kakor da bi hotelo izpolniti željo tisočih, je poslalo tople sončne žarke in razpršilo goste jesenske meglo, in ljudje so lahko pohiteli h grobovom rajnikih, da zrahljajo na njih zemljo, jo očistijo in posujejo s peskom ter okrase z jesenskimi cvetjem. Po cestah proti Sv. Križu so romale procesije ljudstva in proti pokopališču so se zgrinjale množice, kakor da bi spet spremenjale koga na zadnji poti. Tramvaji so bili polni občinstva in celo rezervni in tudi priklonni vozi, zovi, ki so jih dali včeraj ob toplem dnevu v promet, so bili zasedeni.

Pred Sv. Križem je bilo vse živo. Na levi in desni so ponujali cvetje, zelenje in svečke. Krasno krizantemo si dobil po 2 liri, manjšo tudi za liri, venec iz smrečinih vejic pa za 8 lir. Fantički so te ustavili in preden si slišal njihovo ponudbo, si lahko ugotovil, da so pripravljali za 15—20 lir čistiti grob plevla in pripeljati za isto plačilo tudi samokolnico peska, tam od Podutika. Dovolj so imeli dela, saj je na pokopališču toliko dela za dan, kratak čas v letu, ki ga posvetimo spominu rajnikih.

Lepo je na pokopališču, posebno lepo te dni, ko obkrožujejo ljudja gomile in zamišljeni, mnogi tudi potrti, rahlo žalostni na grobovih svojih. Hitijo mimo grobov, na mnogo znancev te spominjajo črke na spomenikih; ti pa hitijo naprej, na misel pa ti prihajajo angelove besede: »Čemu iščete živega med mrtvimi,« saj smrt napravi konec sleherni krivici.

Ob grobu na desni se sklanja nad gomilo stara žena. V odsevu sonca, ki se pne z žarki in nebesnim modrim sijem nad grobovi, vidiš Krizanega na podstavku, vsega v zelenju, — in ženo,

ki rahlo zemljo in čisti prostorček, iz katerega raste krizantema. Tako lep je njen cvet, da skoraj ne moreš verjeti, da je to poslednji cvet umirajoče narave, da je to njena labodja pesem. Le kje je umirajoča zemlja dobila moč v poslednjih trenutkih življenja, da nam je podarila tako lepoto? Saj vse iz nje izvira življenje te dni ugaša, saj ona sama še komaj živi, — krizantema pa je tako krasna in nam govori o toliki sili življenja. Saj te skoraj zaboli ob pogledu nanjo spoznanje, da je njen cvet dala jesen. Ta cvetka govori o moči ljubene umirajoče narave, ki jo daje vsem — na grob. S svojim življenjem, izvirajočim iz umirajočega življenja, prosti vse, ki pridejo, da z njo počaste rajne na grobovih, saj tudi iz našega življenja klije cvetje ljubezni do vseh onih, katerih življenja so nam bila tako blizu, in do vseh živih, ki bomo našli prav tako pod grobom, kjer bo cvetela krizantema, svoj poslednji zemski dom in čakali vstajenja.

Povsod so krasili grobove — na starem in novem pokopališču —, in povsod si videl sveže jesensko cvetje. Kdor je le premogel, je posul prostor okrog grobov s peskom, drugi so rahlo zemljo. Pa si videl mladeniča, ki je z zlatotopno zlatil že nejasne zlate črke na očelovem spomeniku, na levi moža, ki je čistil spominski kamen s krtačo, pa otročička, ki se je trudil, da bi olepšal s travo porasli grob.

Kljub vsem nasprotnim videzom, tu imaš ponosne spomenike in skromne križe, tu ne vidiš razlik. Svetlo nebo, ki se pne nad grobovi, je poročstvo vsem, da za smrtnimi sencami pride vstajenje.

Ljubljanci so včeraj romali k Sv. Križu, romali v Stepanovo vas, na Vič in k Sv. Krištofu in pričeli tako že včeraj s spominskimi dnevi, posvečenimi rajnikom in živim.

Raznoterosti iz sodne dvorane

Ljubljana, 27. oktobra.

Kakor smo že pred dnevi poročali, bo število pomiloščenih v Ljubljani prav veliko. Na okrajnem sodišču, kakor tudi na okrožnem, prav marljivo pregledujejo vse kazenske spise, da ugotovijo one osebe, ki so deležne velike amnestije v smislu dekreta Nj. Vel. Kralja-Cesarja. Na okrajnem sodišču so v tem pogledu spisi mnogostevilni in jih je kar cele kupe, ko bodo mnoge osebe deležne pomiloščitve, obsojene zaradi različnih prestopkov, navedenih v kazenskem zakoniku. — Okrajno sodišče je spise predložilo deloma državnemu tožilstvu. Kakor zatrjujejo, bo pri okrajnem sodišču nad 800 kaznovanih oseb pomiloščenih.

V zemljiški knjigi ljubljanskega okrajnega sodišča so ta mesec zaznamovali že 43 kupoprodajnih pogodb za celotno kupno vrednost 4.910.786 lir in za 36.000 bivših din. V dinarski vrednosti sta bili zaznamovani 2 kupni pogodbi starejšega datuma. Ostale kupne pogodbe datirajo od 5. in 12. oktobra t. l. V letu 1942 je drugače zemljiška knjiga že zaznamovala 414 kupnih pogodb v vrednosti 20.023.335 lir. Na nepremičninskem trgu je drugače opažati veliko ponudb. Napredaj je mnogo vil, stavbnih in drugih zemljiških parcel, ležečih v mestu, kakor tudi mnogo parcel v okolici. Toda interesentov je zdaj razmeroma malo. Tudi ta mesec razpolaga hipotetni trg z mnogimi razpoložljivimi denarnimi sredstvi. Vknjiženih je bilo mnogo hipotetnih posojil. Obresti znašajo navadno 8—10 odstotkov. Zanimiva je bila neka vknjižba zastavne pravice. Neke kmetice se je vknjižila za kavejo glede izplačila vrednosti petih volov po 600 kg težkih in vrednih vsak po 6000 lir.

Dva mlada nepridiprava sta se poslužila starega trika kriminalcev, da sta od 63 letne zasebnice izvalila več moške obleke, perila, obutve, jedila in denar. Janko in Banko sta še mladoletnika, toda že zgodaj sta prišla v konflikt s kazenskim zakonom. Janko se je spoznal v zaporih s starejšim moškim, ki je drugače precej premožen. Ko je Janko prišel na svobodo, je napisal listek in poslal Banko do gospe Tončke, žene zaprtega. Ta je listek prebrala in takoj izročila prirobnicu pisma mnogo jedil, razno perilo in obleko, tudi nekaj denarja. Nepridiprava pa sta jedila sama zaužila, se lepo okrepčala, perilo in obleko pa prodala. Gospe Tončko sta oškodovala za okoli 1500 lir. Pozneje je bila sleparija obeh razkrita. Gospe Tončka je nekatere stvari dobila vrnjene. Janko in Banko sta bila pred senatom zaradi zločina falzificiranja in prestopka prevare obsojena vsak na 10 mesecev strogega zapor. Ob razpravi je bilo sproženo tudi vprašanje, dali sta oba obsojenca deležna amnestije. Senat je zavzel negativno stališče iz razloga, da sta obsojenca v

Prvo zborovanje staršev v Celju je bilo sklica-no te dni na glavni šoli. Predaval je upravitelj Rudolf Petek, ki je staršem razložil pomen in namen nemške glavne šole. Sestanki staršev se bodo med šolskim letom ponavljali.

V treh vrstah...

Novi grobovi. V Domžalah je umrl v starosti 42 let g. Franc Flerin, klobučar, trgovec in posestnik. Pokopali so ga v ponedeljek. — Na vzhodni fronti so padli naslednji koroski rojaki: višji planinski desetenik Herbert Koller iz Velikovca, 22 letni desetenik Rudolf Leitgeb iz celovške okolice in 28 letni višji planinski desetenik Franc Santler iz Celovca.

Na jesenice je bila v dvorani kinematografa večerna prireditve organizacije »Kraft durch Freude«. Nastopili so balet, soloplecanci, artisti in pevci. Po predstavi je bil družabni večer v Novakovem hotelu, kjer je tenorist Ezio Badii zapel še nekaj pesmi.

Na Bledu so spet imeli v gostih ranjence, ki jih je semkaj povabil okrožno narodnosocialni urad iz Kranja. Po zajtrku je bila vožnja po jezeru, opoldne kosilo v Park-hotelu, združeno z nastopi gledaliških igrancev iz Celovca.

V St. Vidu ob Savi je sklical krajevni vodja Lixl poslovni apel. Poročal je o svojem delovanju v šentviški krajevni skupini. Nato je okrožno vodja Kuss iz Kranja umestil novega krajevnega skupinskega vodjo, Heralda Raderja, ki je upravitelj šole.

V Šenturju pri Kranju je bil te dni nameščen novi šolski vodja Oton Lex. Svečanega pričetka šole se je udeležilo prebivalstvo e šolskimi otroki pod vodstvom treh učiteljskih moči.

Poroke. V Celju se je poročil Rudolf Kranjc in Karolina Mihane - Ledinekova. Stanko Jezer-nik in Elizabeta Spurajeva ter Janko Janc in Ljudmila Zinškova. V St. Jurju ob južni železnici sta se poročila Valter Steiner in Cvetka Moharjeva.

Novi grobovi. V Celju so umrli: Elizabeta Orlova, Jože Gaber, Ivana Bitamic-Novakova in Janez Puh. vsi iz Celja, dalje Marija Trobentar - Siglova iz Rogaske Slatine, Marija Vohova iz Dobrčete vasi, Ludvik Rumač z Dunaja, Marija Skorjančeva iz Prebilda, Ingrid Napotnikova iz Rogaske Slatine, Terezija Jakopova iz Strmca, Franc Slapnik iz okolice Motnika in Elizabeta Hlastečeva iz celjske okolice. — Pri Dobrni je umrla 60 letna gospodinja Marija Rožarjeva, v Rogaski Slatini Jože Gobec, Anton Fideršek in Janez Prebolšek, na Teharju pa Janez Lah.

Grško deželno gledališče gostuje te dni v Slovenski Bistrici, v Slov. Konjicah in v Poljčanah z veseligr »Sameki davek«.

Prvi znanilci zime — ključači na Barju

Ljubljana, 26. oktobra.

Kakor vse, je bila tudi zadnja oktobrska nedelja lepa, prijetna in popoldne sončna, vabeč človeka v zatisek narave. Človek, ki je na pravilni miren sprehod po prostoru Ljubljanskega barja, je pri svojem vernem opazovanju jesenske prirode našel tudi na prve znanilce zime — na dolgokljune ključače ali sloke (Scelopax rusticola). S severnih krajev so se ključači selili počasi v naše kraje. Po raznih visokih pašnikih so imeli doslej obilo hrane, ko so pobirali masne črve iz mnogih krevčkov odpadkov. Na planinah pa je zadnje dneve zapadel sneg in te ptice-slike prisilil, da so krenile v nižave, tako tudi na Barje. Na barjanskih travnikih, kjer se je pasla živina, našli človek dostikrat jeseni na to ptico. Lovci sami so dobro vedeli, da so jim krevčkov odpadki najboljše znamenje, kje se nahajajo ključači, ki tudi radi stikajo med vrbovjem in grmovjem ob Ljubljani in po njenih pritokih.

Lepi so lovi na to močvirno ptico. Ljubljanci so ključače od davnih časov imeli v velikih čistih in so jih obračali na pogrnenih mizah. Najlepši lov na nje pa se je navadno razvijal od 25. oktobra tja do 10. novembra. Letos vlada na Barju za ključače prava idila. Mirno preletavajo čez travnike. Mnogo ključačev je tudi ob raznih balkanskih vodah, tako ob Vardariju in Bregalnici, ki se tam pojavljajo prav v zimskih mesecih. Drugače je ključač bolj severna ptica.

To leto je prav ugodno za razno divjad in perjad. Zelo so se razmnožile prepelice, ki so prepevale svojo milo pesmico tja do meseca septembra ali sadosnosa kimačva ali sadonosnika, kakor je bil ta mesec nazval dobro-

srčni šentviški dekan Blaž Potočnik. Prepelice so se izselile kakor hitro so počeli prvo ajdo. Zelo množično so poliske ierebice, ki imajo tudi na Barju idiličen mir. Divjih zajcev je mnogo. Po raznih gozdovih pa uživa mir lepi in ponosni gozdni jereb. Ta gozdni mali vitezi, sicer preprosti in naiven, se sedaj ne strah in prijetava celo v razne bližnje ljubljanske gozdove. Z malim vitezom pa je doživel mladi gospod Vinko silno zanimivo dogodivščino. Jereba lovci kličejo na piščalke iz kokiših kosti. To je doznal tudi Vinko in si je naročil tako piščalko, saj se je že zgodaj začel zanimati za lovski šport. Rad pohaša po gozdovih in po poljih, da proučava življenje divjačine. S piščalko je korakal lepega dne po rožniških gozdovih ter začel piskati in klicati gozdnega jereba, kajti povedali so mu, da prihaja tja v rožniške gozdove jereb. Dolgo je klical in priklkal. Jereb je priletel in zaprhljal v njegov klobuk. Bil je Vinko okamenel. Ni vedel, kaj bi počel. Ves je bil presenečen. Mali vitez pa je nato z glasnim prhom odletel. Sedaj se Vinko kesal, zakaj ni jereba zagrabil in bi ga živega prinesel domov. (—c)

Razstava Maksima Sedeja in Franceta Goršeta

Ljubljana, 26. oktobra.

Umetniški salon Antona Kosa v prehodu nebotičnika doživlja sedaj zopet lep umetniški in pomemben dogodek. V tem salonu se je v soboto začela razstava akademskega slikarja Maksima Sedeja in akademskega kiparja Franceta Goršeta. Imeni obeh umetnikov imata že dalj časa v naši javnosti in v umetnosti lepo veljavo, njuna umetnost pa trdno zasluženjo veljavo.

Okoli Maksima Sedeja je zadnje mesece vladalo nekako zatisek. Umetnik se je umaknil k delu in plod tega dela občudujemo sedaj. Že prej je visela v tem salonu Sedejeva »Pieta«, ki je zbujala splošno pozornost, sedaj pa se je pridružilo še deset platen v olju. Sedeja odlikuje trezno pojmovanje modernističnega načina slikarja, dovršena kompozicija in figuralna harmonija.

Gorše velja že dalj časa kot eden naših najbolj cenjenih kiparjev. Poleg popolne tehnike in virtuoznosti v delu, poseduje tudi izredno globok umetniški čut in smisel za resnično lepoto. Poleg skulptur, ki so bile že po prej razstavljene v tem salonu, razstavlja sedaj

Prebivalstvu Ljubljane!

V sredo 28. oktobra obhaja Italija XX. obletnico veličastnega zmagovitega pohoda na Rim.

Ljubljana se priključuje tej veliki proslavi in sem zato naročil mestnim uradom, podjetjem in zavodom, naj svoja poslopja okrase z državnimi trobojnicami.

Vabim ljubljansko prebivalstvo, naj po zgledu organizacij Stranke, državnih in mestnih uradov okraši svoje domove ter pusti na praznik viseti zastave od sončnega vzhoda do sončnega zahoda.

Župan mesta Ljubljane:
general Leon Rupnik, l. r.

Prima linea št. 6

Tednik »Prima linea« prinaša v šesti številki pestro gradivo, med katerim je treba posebej omeniti na prvi strani članek, posvečen prvi obletnici ustanovitve bojevniških fašistov v Ljubljani in po-zdrav Zveznega tajnika Crnim srajcem v Ljubljanski pokrajini. Zanim. v je spominski članek, posvečen prvemu fašistu Corridoniju ob 27 letnici njegove smrti. Poučen je članek na tretji strani, ki obravnava veliki vpliv italijanske kulture na razvoj Ljubljane v prejšnjih stoletjih in to dokazuje z imeni italijanskih odličnih priseljencev, ki so živeli v naših krajih. Četrta stran je posvečena sodelovanju z bojevniki in povzdičuje požrtvovalnost in delo skvadristov. Slede poročila o organizatornem življenju Stranke in njenih organizacij v Ljubljanski pokrajini. Kakor vedno, je tudi to pot tednik bogato ilustriran.

Da vam peč ne bo kadila

Zdaj, ko nastopajo hladnejši dnevi in ko bo treba misliti že na peč, kako jo bomo zakurili, da nam bo prijetno v sobi, moramo biti prepričani, da je peč v sobi v redu in da se nam ne bo dimilo kot v peku, ko bomo naložili prvikrat. Največja briga gospodinj je pač ta, da pripravi prijeten in udoben dom, h kateremu spada v mrzlih dneh tudi zakurjena peč. Pa se mnogokrat tudi najvestnejši gospodinj primeri, da se iz peči strahovito kadil in da v zakurjeni sobi potem ni obstanka. Tako namesto tople zakurjene sobice nastane v stanovanju pravi pekel: povsod nadležen dim, še v sobah, kjer nismo zakurili. Da se peč tako kadil, je največkrat krivo to, da dimnik še ni dosti segret. Segret pa ni zaradi tega, ker še v vsej hiši ne kurijo. Segreti zrak si mora namreč šele utreti pot skozi mrzli zrak, ki leži v dimniku. Velikokrat je ta borba v dimniku sila težka in če mrzli zrak zmaga, imamo v stanovanju »zadimiteve«. K zmagi toplega zraka pa gospodinja lahko precej pripomore. V takem primeru mora naložiti v peč veliko slame, papirja ali sploh lahko gorljivih snovi, ki dajejo velik plamen. Te lahko gorljive snovi z velikim plamenom planejo v dimnik in precej hitro ogrejejo dimnikove stene in uženo mrzli zrak, ki domuje v dimniku. Skoraj vedno ta pripomoček uspe. In če potem naložimo še drva v peč, ni ne de; peč ne bo več dimila in za bodoče dni boste brez skrbi, da ne boste imeli več sitnosti z dimom. Seveda je velikokrat katenju kriva tudi pokvarjena peč, ki ni dobro očiščena ali pa ima razpoke v stenah. Če je v peči takšna napaka, se vam bo tudi dimilo. V takih primerih pa ne pomagaj nihče drugi kakor pečar, ki vam bo popravil peč.

Use za šolo!

KNJIGE,
ZVEZKE, PERESA,
RISALNE POTREBSČINE,
AKTOVKE, MAPE itd.

dobite v

LJUDSKI KNJIGARNI
Pred škofijo 5 - Podružnica Miklošičeva 5

S. S. VAN DINE:

Skrivnostni tekač

Kriminalni roman

Izrazil sem svoje obžalovanje, da z lokom ne znam streljati. Znano mi je bilo le, da vsa ta igra obstoji v tem, da se izstreljujejo puščice v tarčo, in sem mu to tudi povedal.

»Nisi posebno iznajdljiv« je pogodrdnjal Vance in si malomarno prižgal cigareto. Tudi jaz nisem večak v tem športu, a sedaj ko sem bil v Oxfordu, sem se zanimal zanj in vem o njem, kolikor je treba. Jaj človek se pač ne more navduševati, da bi na tak način preganjati čas. Še dokaj bolj dolgočasen je ta šport, kakor pa golf, čeprav ni preveč enostaven.

Naredil je nekaj dimov ter nadaljeval:

»Poslušaj me, Van, stori mi uslugo. Pogledj, če je morda v knjižnici razprava dr. Elmerja o streljanju z lokom... Zanima me.

Prinesel sem mu tisto dr. Elmerjevo knjigo. Skoro pol ure jo je z vso skrbnostjo prebral in se ustavil pri poglavjih, posvečenih starodavnim športnim društvom, ki so se ukvarjala s streljanjem z lokom, viteškimi tekami in kratkočasnim nastopom, ter se nato seznanil tudi z najboljšimi

uspehi, ki so bili kdaj v tej panogi športa doseženi v Ameriki. Ko je nazadnje spet kar neka oamahil nazaj v naslonjač, je bilo videti, da se je moralo v njegovi duši zgoditi nekaj, kar je tako vplivalo nanj, da se je globoko zamislil.

»Blazno dejanje, Van« je dejal, njegove oči pa so se zadržale nekam v praznino. »Prava srednjeveška žalost, igra v New Yorku! Ostanek iz dobe lo-kostrelcev in usnjatih modrecev...! Ne, Neumnost! Markham je ob pamet in jaz naj se pustim od njega vplivati.

Se enkrat je srebnil kavo, na obrazu pa se mu je bralo, kako rad bi se iznebil misli, ki si jo je vtepel v glavo.

»Stori mi še to uslugo, Van«, je dejal in mi prinesel nemški slovar in Burton Stevensonovo zbirko najboljših pesmi.

Ko je dobil, kar je želel, je poiskal v slovarju neko besedo, nato pa knjigo spet zaprl.

»Nimam kaj pripomniti« je pomrmral »natančno tako je. Sicer pa sem bil o tem prepričan že prej.

Odprl je nato debelo Stevensonovo

knjigo, ki vsebuje med drugim tudi najbolj znane pravljice in otroške pesmi. Čez nekaj minut jo je spet zaprl, se zleknil v naslonjač ter puhnil v etop dolg oblak dima.

»Ni mogoče!« je ugovarjal, kakor da bi govoril sam s seboj. »Preveč je vse kot v sanjah, preveč satansko Brezčutna stvar. Znova zapisiš s krivo rimo za otroke... Toda to je norčevanje iz zdravega razuma, stvar, ki si je človek niti zamisliti ne more, nekaj nespametnega, kakor kakšna čudodelna stvar, »coprnja. Popolna blaznost.

Pogledal je na uro, vstal, odšel v hišo ter me pustil samega, da sem ugalobal o vzrokih njegovega čudnega vznemirjenja.

Bil sem čisto zmešan. Razprava o streljanju z lokom, nemški slovar, zbirka otroških pesmi in nerazumljive Vancejeve besede o fantastičnosti in norosti. V kakšni medsebojni zvezi naj bi bilo vse to? Zaman sem vse te »členec skušal spraviti na »skupaj imenovalec. Ves trud je bil zastonj. Resnica, ki je prišla na dan šele čez nekaj tednov, pa je bila takšna, da je popolnoma opravičevala mojo zmedenost. Nikdar se ni našlo nobeno tako neverjetno in svojevrstno dejanje tako nepričakovano in nenavadno rešitve. Mojim brezuspešnim ugibanjem je naredil konec Vance ki se je nenadoma spet pojavil pred menoj preoblečen za ven. Bil je nestrpen Markhamova zamuda ga je vznemirjala.

»Rad bi nekaj, kar bi me zanimalo,

je dejal, »kak dober zločin, ki človeka kar očara, ali kaj drugega, sam ne vem kaj. Čeprav bi bilo kaj tragičnega na njem. To je tisto, kar mi tlači možgane in mi sedi na vratu kot moral. Če ne bi poznal Markhama, bi rekel, da se šali.

Ko je Markham čez nekaj minut prišel k nam na tisti všeči vrt, se mu je pač očito videlo na obrazu, da se ni imel namena šaliti. Njegov obraz je bil mračen in zbeigan, njegova običajna pristranost pa se je omejila samo na kratak pozdrav, ki je moral biti. »Morda je vse skupaj samo gola neumnost ali kaj podobnega — je spregovoril Markham, kakor da sam nič kaj prida ne verjame, »kljub temu pa sem si mislil, da bi te utegnila stvar le zanimati...

»Nikar se ne potvarjaj!« je odvrnil Vance z zabavljivim smehom. Sedel za trenutek in mi povedal vso zgodbo od kraja. Mrlič vendar ne bo ušel, na drugi strani pa ne bi bilo napak, dobiti jasnem pojem o tem, kar se je zgodilo. Kdo je zasnoval zločin? In zakaj so vendar povabili na ta ples okroglo nega upravnika eno uro po smrti te žrtve? Vse, kar sem dozdaj zvedel od tebe, nazadnje ni nič drugega kot sijajna kolobocija.

Markham je sedel na stol. Njegov obraz je bil še vedno mračen. Zazrl se je v konec svoje cigare.

»Pojdj k vragu, Vance! Že spet si se začel zavijati v skrivnost. Zločin, če sploh je to zločin, se mi zdi dovolj jasn. Priznam, da je zločinec storil svo-

je dejanje na precej nenavaden način, toda zato se ni popolnoma blazen. Streljanje z lokom je prišlo zadnje čase v modo, kakor veš. V vsakem ameriškem mestu je na stotine ljudi, ki so strastno vdani temu športu.

»To je že res, toda ne omore več nikogar, ki bi mu bilo ime Robin!«

Markham je dolgo gledal Vanceja v oči.

»Ludi tebi se je porodila ista misel, kakor vidim.«

»Porodila? Ne, naravnost šnila mi je v glavo, čim sem slišal za ime te žrtve.« Spet je potegnil cigareto. »Kdo je ubil »Taščico?« In celo z lokom in puščico!... Čudovito, kako se te neumnosti ki jih vedno znova »lišimo od otrok!«, vtisnejo človeku v spomin!... No, kaj sem se spomnil... Kakšno pa je krstno ime tega ubogega Robinja?

»Zdi se mi, da je bil Joseph.«

»To ime malo pove... A druga imena?

»Poslušaj, Vance! Markham je vstal nekam razburjen. »Kaj imajo vendar druga imena opravka z zločinom?«

»Robin pomeni »taščica«, Cock Robin pa »samica od taščice.«

»Zalovanje nad smrtjo »Taščice«, ki jo je bil s puščico ubil »Vrabe«, je vsebina stare narodne popevke. »Smrt in pogreb Taščice« Vancejeva pozornost se je ustavila na dejstvu, da priimek umorilca in prvi del imena dasta točno Cock Robin (rdečec priec, kakor jih ima taščica).

Partizani so zažgali staroslavni kostanjeviški grad, eno največjih znamenitosti Ljubljanske pokrajine — Požig je najhujše udaril revne ljudi

Dne 29. septembra zvečer okrog 9. ure je prihrula pred grad, ki je kakor četrti ure oddaljen od središča Kostanjevice, skupina partizanov ter ukazala prestrašenim ljudem, naj takoj zapuste svoja bivališča, kajti grad bo zažgan. Dali so sicer nesrečnikom eno uro odloga, toda tega odloga se niso držali, marveč so na podstrešju ogromnega poslopja zakurili nebroj ognjev. Že poprej se grad obkolili in niso nikogar pustili iz njega, da ne bo mogel kdo priklicati pomoči iz Kostanjevice. Pač pa so izganjali ljudi na dvorišče. Lahko si je predstavljati preplah prebivalcev, ki so morali v noči in v največji naglici iz svojih stanovanj.

Najprej je buknil požar z vso silo v severnem krilu, kjer so bile kašče in senice. Razširil se je na mah, kajti tu so bili leseno ogradjeni, tla in stropi obnovljeni pred nedavnimi leti in ogenj je našel izredno suh les, da se je razbohotil že v kakih pol uri ter zajel vse severno krilo. Stanovaleci tega krila so bili v trenutku ob vse in so rešili le to, kar so imeli na sebi. Pohištvo, posteljnina, perilo, obleka, posoda in skromne zaloge — pridelki malih vrtnic — vse je bilo v dobri uri uničeno, še preden je potekel rok, ki so ga požigalci določili za izpraznitve. Tudi na vzhodnem krilu je ogenj brž zajel poslopje in tudi tu so stanovaleci izgubili vse svoje imetje.

Kmalu nato je bila v plamenu tudi cerkev, ki je v bližini kašče Tanki oboki niso vzdržali teže opeke in drugih razbitin. Sesulo se je vse v notranjost in sedaj strle v zrak le še prekrasni gotičski stebri, tudi nekaj siljastih obokov je še ohranjenih. Vzhodno krilo pa se je zaradi preperelega lesa le počasi vnelo, a je končno tudi postalo žrtev plamenov. Ker je bil ogenj podtaknjen na kakih 20 mestih, je bilo vsako gašenje izključeno. Tudi so partizani grozili s smrtjo vsakomur, ki bi poskušal gasiti. Ko se je ogenj razširil, ni bilo niti misliti na to, da bi se kaj otelo.

Poslopje, ki je prestalo vse groze turških napadov in vse burne čase preteklih stoletij, je sedaj nepopravljivo uničeno.

K temu poročilu, ki že samo dovolj glasno obtožuje komunistično divjanje, dodajamo »Jutro« dopisnik, ki se je mudil v Kostanjevici, podatke o tem staroslavnem gradu.

Grad je bil v Kostanjevici edina znamenitost, obenem pa ena največjih znamenitosti vse Ljubljanske pokrajine. Stebrovje dolgih hodnikov in njihovih obokov so pričarali gledalcu pred oči davno minule čase. Utrjeni vhod z dvema obrambnima stolpcema, ki ga je razpushtil cesar Jožef II. — je stala veličastna cerkev, ki sicer ni več služila svojemu namenu, bila pa je eden izmed najlepših spomenikov gotičkega cerkvenega stavbarstva na naših tleh. Urad za ohranjanje zgodovinskih spomenikov je zadnja leta z znatnimi stroški in veliko skrbjo dal odluščiti baročne prizidke, ki so skrivali siljaste gotičke oboke in jih spreminjali v okrogle.

Posebej naj priberemo le eno okoliščino: grad in njegovi prostori so služili izključno le namenom in koristim civilnega prebivalstva. Nameščeni so bili v njem uradi in stanovanja. V stanovanjih so bili izključno revni ljudje, ki niso imeli sredstev, da bi si najeli stanovanje v mestu. V zadnjem času je bilo tam zlasti mnogo nesrečnežev, ki so zaradi komunističnega besenja izgubili svoje domove in pa

svoja imetja. Partizanski požig je torej najhujše udaril revne ljudi, za katere imajo komunisti toliko hinavsko lepih besed.

Komunistični partizani torej s požigom kostanjeviškega gradu niso le uničili nenadomestljive kulturne dobrine z neprecenljivo vrednostjo, temveč so pahnili v obup tudi veliko število socialno najsiškejših ljudi. Njihovo razbojništvo je zato v enaki meri udarec v obraz kulturi kakor v obraz socialnemu čutu. V polni meri zasluži ostro obsodbo, ki ga je doletela ne le med prebivalstvom Kostanjevice in okolice, temveč tudi v ostali javnosti, ki je dobila s tem nov dokaz več za nujno potrebo, da se ves narod strne v boj proti komunizmu in njegovemu partizanstvu.

† Dr. Jos. Cholewa

Smrt je spet nepričakovano ugrabila uglednega medicinskega docenta g. Josipa Cholewa, ravnatelja Zavoda za novotvorbe v Ljubljani. Zgodovina slovenske medicinske vede bo ohranila njegovo ime med prvimi bojevniki zoper raka in tudi druge bolezni.

Pokojnik je po rodu Poljak, doma iz tešinskega okrožja. Po svetovni vojni, ki ga je privedla v naše kraje, je postal ravnatelj bolnišnice v Brezicah. Kmalu je zaslovel in zagrebško vseučilišče je prišlo odličnega kirurga-specialista v zbor svojih docentov. V svoji zdravniški praksi je pokojni posvetil vse svoje moči proučevanju zdravljenja raka. Po njegovi zaslugi je bil v zadnjem traktu šentpetreke vojašnice urejen zavod za raziskovanje in zdravljenje novotvorb. Od leta 1937. dalje je ta zavod pribežališče trpečim ženskam in možem.

Institut v Lipičevi ulici je pod njegovim vodstvom že v preteklih letih svojega obstoja izvršil uveljavljanje vredno delo ne samo v diagnostiki in terapiji rakastih obolenj, marveč tudi v zbiranju medicinsko znanstvenega gradiva in v eksperimentiranju z novimi metodami. Z njim izgublja institut zelo mnogo, prav tako tudi njegovi prijatelji in tovariši ter znanci in častilci.

Pogreb rajnega bo v sredo 28. oktobra ob pol 3 popoldne iz kapele sv. Andreja na Zalah na pokopališču k Sv. Križu. Ohranimo ga v častnem spominu!

Opozorilo lastnikom dovolilnic za prevoz krompirja

Prehranjevalni zavod opozarja vse one stranke, ki so dvignile dovolilnice za prevoz krompirja po 15. septembru, da bi morale prinesiti karte za krompir na Prevod že do 3. t. m. Ako bodo stranke še dalje odlašale in karte ne bodo oddale do 31. oktobra t. l., jih opozarjamo, da bo oblast njihove zaloge krompirja zaplenila, kršitelje pa kaznovala po čl. 6 navedbe Visokega komisariata 166 z dne 29. avgusta 1942.XX.

Obenem pozivamo vse one, ki so se nabavili krompir brez dovolilnic za prevoz ali kakor koli brez vednosti Prehranjevalnega zavoda, da takoj prinesejo svoje karte za krompir, da jim odtegnemo odgovarjajoče število odrezkov. Ker so pridelovalci, ki so dobavili krompir posameznim strankam, prijavili Prehranjevalnemu zavodu poleg količin, ki so jih prodali, tudi naslove strank, so Prehranjevalnemu zavodu poznani mnogi naslovi onih, ki še vedno niso prijavili kupljenega krompirja. Krompir je — kot rečeno — treba prijaviti do 26. t. m., sicer se bo proti kršiteljem zgoraj navedene navedbe kazensko postopalo.

Avviso importante

La Soc. Italiana Nota d'Oro di Osimo (prov. di Ancona) inaugura il suo nuovo stabilimento, desiderando favorire 300 nuovi Clienti nell'acquisto delle sue armoniche di fama mondiale. — Mette pertanto in vendita 200 strumenti del modello IMPERO, con voci in 3a/5a e 1 registro, ai seguenti prezzi eccezionali di propaganda:

34 tasti 48 bassi	pr. list. 1700	per L. 1450
37	80	2150
41	120	2350
41	120	2550

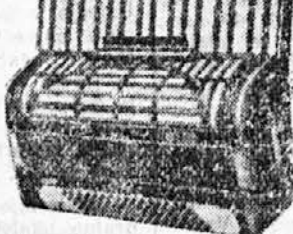
Per poter beneficiare di tale occasione eccezionale occorre:

- 1° Inviare subito l'ordinazione alla Soc. Italiana Nota d'Oro di Osimo (provincia di Ancona), accompagnata dal relativo importo.
- 2° Unire all'ordinazione la presente inserzione o pubblicitaria.

La Nota d'Oro garantisce per cinque anni tutti i suoi strumenti da ogni difetto di fabbricazione. L'importo del trasporto nel Regno dei suddetti 200 strumenti è gratuito.

NOTA D'ORO

armonica di classe
pioniera armonica

alta qualità, onica, eleganza inaccoppiabile. — Costruzione perfezionata. — Viskosa glassiera zračnosti. — Preziosa eleganza. — Paginea zdelav.

Važen oglas

Soc. Italiana Nota d'Oro, Osimo (prov. Ancona) zeli ob otvoritvi novega obrata omogočiti 300 novim odjemalcem nakup svojih svetovnoznanih harmonik. Zato bo dala v prometu 200 glasbil modela IMPERO z glasovi 3a/5a in 1 registro po sledečih izjemnih propagandnih cenah:

4 tipki 48 basov	cena po ceniku	1700 za L. 1450
47 tipki 50 basov	cena po ceniku	2150 za L. 1650
41 tipki 120 basov	cena po ceniku	2350 za L. 1850

Da se moremo okoristiti iste izredne prilike, je potrebno:

1. nemudoma poslati naročilo z odgovarjajočim zneskom vredno glasov Soc. Italiana Nota d'Oro Osimo, prov. Ancona.
2. priložiti naročilo to oglas.

NOTA D'ORO jamci pol. in za vse napake pri izdelavi. Glasbila. Zavojnina in prevoz v Kraljevini sta za zgo. ali omenjena glasbila brezplačna.

Zdravnik gre križem svet

Nato sem kitajskemu čolnarju naročil, naj me pelje na suho in moje kovčke spravi na kraj avtomobilske ceste. Ko sem potem stal in razmišljal, kako bi mogel priti do mesta, ki je bilo še precej oddaljeno, sem videl prihajati mogočen in svetlikajoč se črn turistični avtomobil.

Dvignil sem obe roke kakor znamenje na križpotju. Kitajski voznik je pritisnil na zavoro in neka evropska gospa, ki je sedela v vozilu, je jela na vso moč kričati. Često sem že bil slišal, da vsaka ženska takoj uboga, če ji odločno ukažeš.

»Mir!« sem zapovedal.

Precej je vsa prestrašena utihnila. Pojasnil sem ji, da moram ujeti neki parnik ter jo vprašal, če bi bila toliko ljubezna, da bi me vzela s seboj, ker pač ne morem najti nobenega taksija.

Gospa je odgovorila, da se ne pelje daleč in da gre samo po svojega moža, potem pa da se bo peljala domov.

To se ni smelo zgoditi.

Spravi kovčke v avtomobil!« sem zapovedal kulji, ki mi je prtljago prinesel na suho in ves preplašen gledal ta prizor.

Gospa je v presenečenju nagubala čelo, a ni prav nič ugovarjala. Splazil sem se v avtomobil in sedel. »Povejte vašemu vozniku, naj pelje k angleškemu pomolu!« sem ji zaklical.

Oklevala je.

»Povejte mu, naj pelje k angleškemu pomolu!« sem zaklical na ves glas. Zdaj je ubogala in odpeljali smo se v željeno smer.

Potem esm jo vprašal zakaj se je tako prestrašila, ko sem ustavil avtomobil.

»Tukaj pride često do hudih napadov,« je razlagala. Ker sem videl, da je mirnejša, sem mislil, da se ne boji več.

Vozili smo se s hitrostjo 40 km na uro.

»Preveč počasi!«, sem dejal. »Tako ne bom nikdar ujel parnika.«

Toda tu so zelo strogi glede hitrosti pri vožnji z avtomobili.

»Povejte vozniku, naj hitreje vozi!«, sem vztrajal.

Naša brzina je narasla na 70 km na uro. Kmalu nato smo dospeli v srce trgovske mestne četrti, do Astor House. Ravno tedaj pa nam je znamenje

na križišču z rdečo svetlobo zaprlo pot, na kar so se stotine kolesčev in drugih vozil začele pomikati preko ceste. Vedel sem, da bo preteklo več minut, preden bo pot spet prosta.

»Povejte mu, naj pelje naprej, kljub znamenju!«

Drveli smo skozi gnečo ter skorajda preobrnili kak ducat vozil, a v Sanghaju je vsako trčenje precej nerodna zadeva. Za seboj smo slišali rezek živžig nekega redarja.

»Hitro naprej, da nas ne bodo ujele!« sem zapovedal.

Naša brzina je narasla na 110 km na uro in nekaj hipov nato smo se ustavili ob angleškem pomolu. A tudi drugi parnik je bil že sredi reke Whangpu.

»Gospa, prav žal mi je, a na vsak način moram priti do kakega parnika. Naslednji parnik odhaja s kitajskega pomola.«

»Kaj bo moj mož rekel?«

»Nimam pojma, toda jaz moram nujno na parnik. Povejte vozniku, naj z vso brziho pelje h kitajskemu pomolu.«

Bil sem vseeno malo presenečen, ko sem videl, da me je spet ubogala. Dospeli smo do pomola ravno v hipu, ko so dvignili mostiček z ladje, ki je že dvignila sidra ter se s kljunom počasi obračala proti odprtemu morju. Brž sem poklical kulji in v trenutku, ko se je ladijski krn čisto približal krnu, sem mu zaklical naj vrže mojo

prtljago na krov. Nato sem se še sam pognal kvišku in se z roko ujel za pregrajo ladijskega krova. Potem sem se obrnil, da bi se gospe zahvalil. Ta pa je izginila in od tega dne sem se vedno nekoliko bal Sanghaja, ker sem zmeraj mislil, da bi ugnel tamkaj naleteči na njeno ga moža.

Ko sem se po tej dogodivščini nekoliko oddahnil, sem se ozrl naokrog. Nisem bil gotov, kam je parnik prav za prav namenjen. Ves začrbljen sem se stal sredi svoje prtljage, ko je zazvonilo h kosilu. To je bil prijeten zvok.

Prosil sem nekega mornarja, ki je opazoval ves moj nenavaden prihod na ladju, naj mi pokaže obedno. Ravnal sem se po njegovem pojasnilu ter prišel v večjo sobo, kjer je bilo vse pripravljeno za eno osebo. Udobno sem sedel. Nekaj hipov nato je prišel kapitan, Anglež pisanega in zariplega obraza. Ko me je zagledal na sedežu, je vzrotil.

»Kaj pa počnete tu?« je vprašal.

»Jaz sem eden vaših potnikov.«

»Mi ne vozimo nobenih potnikov.«

»Kam pa ste namenjeni?« sem takoj vprašal.

»Poberite se!«

»Ne morem vstran!«

»To je tovarna ladja. Nimamo nobenih kabin za potnike.«

»Niste mi odgovorili na moje vprašanje. Kam ste namenjeni?«

»To vas prav nič ne zadeva.«

»Nima smisla, da se jezite, sem ga skušal pomiriti. Nato sem se obrnil k stropniku ter mu rekel: »Prinesite gospodu kapitanu krožnik in pribor.«

»Prosim vas, gospod kapitan, sedite malo. Prijateljstvo se bova pogovorila. Jaz sem namenjen v Peking in Vi...«

»Nikogar ne moremo sprejeti na krov. Zdaj bo pristaniški krmar odšel z ladje in z njim boste šli tudi vi.«

»Pijva kozareček žganja in sode!« sem mu predlagal. Ni ugovarjal več in začela sva srkati žgano pijačo.

»Kam ste namenjeni?« sem ga nekoliko pozneje spet vprašal.

»Wei Hai Wei,« je odvrnil z zariplim glasom.

»To je pa ravno na moji poti, a nikdar še nisem bil tam. In kam boste šli potem?«

»Če—fu.«

»Imenitno. Tudi to je na moji poti. Pa potem?«

»Hientsin.«

»Prav dobro, to je moj cilj. Jaz sem vaš potnik.«

»Ne, ne, nikakor ne.« Hotel se je dvigniti, a preden je še mogel uresničiti svojo namero, sem mu predlagal: »Pijva še šileček žganja in sode, gospod kapitan!«

Pri tem kozarečku se je kapitan že nekoliko omeščal in naši odnosi so postali bolj prijateljski.

»Mislil, da boste še kje imeli kako sobico, sem namignil.

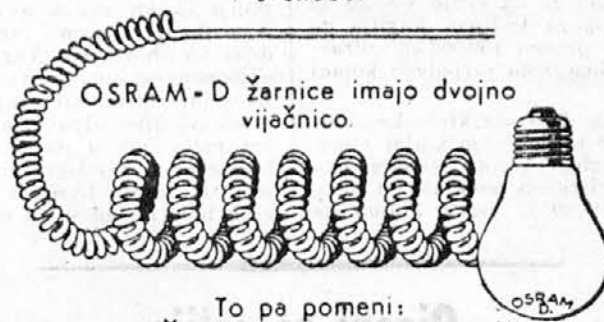
O čudežu Osram žarnice

Del prodigio della Lampada Osram

Come una buona stufa risparmia carbone, utilizzando economicamente, così la lampada OSRAM-D risparmia corrente perché questa viene vantaggiosamente trasformata in luce. Le lampade OSRAM-D hanno il filamento a doppia spirale.

Questo significa: Minor consumo di corrente - alta efficienza luminosa LAMPADE OSRAM-D molta luce e poco consumo

Kakor dobra pec prihrani premog, če ga uporablja ekonomično, tako prihrani žarnica OSRAM-D tok, ker ga le-ta spreminja z uspehom v svetlobo.

OSRAM-D žarnice imajo dvojno vijajnico.

To pa pomeni: Manjša poraba toka in velik svetlobni učinek.

OSRAM-D ŽARNICA mnogo svetlobe in majhna poraba

G 7

Športni drobiž

Bolgarska nogometna enajstoričnica Levskega je postala spet letošnji državni prvak. V zadnji tekmi se je pomerila v Skoplju proti tamkajšnji Macedoniji in jo premagala z 1:0.

V Hannoveru sta se večeraj pomerili rugbijski moštvi Milana in Hannovera. Zmagali so Milančani z rezultatom 0:1.

V eni prihodnjih nedelj se bosta sestali v berlinskem olimpijskem stadionu nogometni moštvi Dunaja in Berlina. Za srečanje med njima vlada že danes veliko zanimanje.

Od 20.—22. prihodnjega meseca bodo v Budimpešti meddržavne sablaške tekme, katerih se bodo udeležili predstavniki Italije, Nemčije in Madžarske.

Nemški nogometni trener Herberger je imel večeraj spet svoje reprezentativce okrog sebe. — Zbral jih je v Stuttgartu, kjer so igrali proti zastopstvu Württenberga. Svoje moštvo je nekoliko pregrupiral, kar se je vsaj proti večerajšnjemu nasprotniku izkazalo, da je dobro. Zmagali so reprezentativci z 2:7. Herberger pripravlja državno zastopstvo za tekmo proti Hrvaški, ki bo prihodnjo nedeljo v Stuttgartu.

V Kaunasu so večeraj gostovali nogometaši iz Minska. Zmagali so domačini z rezultatom 1:4. Na tekmi je bilo nekaj nad 3000 gledalcev.

Na praznik Vseh svetih, to je 1. novembra se bosta v Stuttgartu pomerili državni nogometni enajstoričnici Nemčije in Hrvaške. Hrvaška nogometna zveza je že določila svoje zastopnike. Določila je tele: Glaser—Brozović, Dubac—Pukšec, Jazbinšek, Pleše—Cimermančič, Wöhl, Kodrnja, Antolkovič in Kokotovič. V moštvo Hrvatov pogrésamo Kacijana in Lechnerja, kis ta oba poškodovana od zadnjih tekem. Pa tudi za Plešaja še ni čisto gotovo če bo mogel nastopiti, prav tako zaradi poškodb. Če bosta Lechner in Kacijan ozdravela, potem bosta zasedla mesti, ki jih zdaj zasedata v moštvo Pukšec in pa Kodrnja. Zvezni kapetan se je tudi odločil, da bo pri tem meddržavnem srečanju poskušal Plešaja v krilski vrsti, Antolkoviča pa v napadalni vrsti.

Zagrebaški Gradjanski bi moral še ta mesec oditi na krajšo nogometno turnejo po Turčiji. Vodstvo kluba pa se je odločilo, da svoje igralce ne bo poslalo v Turčijo in se je z vodstvi turških klubov pogodilo, da bo Gradjanski odšel na to turnejo šele v zgodnji spomladi. Namesto gostovanja Gradjanskega so se turški klubi odločili, da bodo povabili v goste najboljšje bolgarske nogometne klube.

Da se dokončno sklene važno potovanje Gradjanskega v Španijo, kjer bo odigral nekaj važnih tekem z najboljšimi španskimi klubi, je vodstvo Gradjanskega odposlalo v Španijo posebnega evojega odposlanca, ki se bo dogovoril za vsa srečanja in vse drugo, kar je za tako veliko turnejo potrebno.

Ljubljana

Koledar

Danes, torek 27. oktobra: Frumencij. Sreda, 28. oktobra: Simon in Juda.

Obvestila

Nočno službo imajo lekarne: dr. Kmet Tyrseva cesta 6; mr. Hočevar, Celovška cesta 62; mr. Gartus, Moste-Zaloška cesta.

Ljubljansko gledališče

DRAMA:

Torek, 27. oktobra ob 16: »Oče naš«. Red Torek. Sreda, 28. oktobra ob 16.30: »Šestero oseb išče avtorja«. Red B.

Četrtek, 29. oktobra ob 16.30: »Deseti brate«. Red Četrtek.

Petek, 30. oktobra ob 16: »Hamlet«. Premierski abonma.

OPERA:

Torek, 27. oktobra ob 16: »Gasparones«. Red A.

Sreda, 28. oktobra ob 16: »Traviata«. Red Sreda.

Četrtek, 29. oktobra ob 16: »Don Pasquale«. Premierski abonma.

Petek, 30. oktobra: Zaprtro.

Jurčič-Golia: »Deseti brate«.

— Dramatizacija Jurčičevega romana, ki jo je napravil P. Golia, obsega 16 slik, ki jih kaže bralka s čitanjem proze. Vse pozornosti je vredna svojevrstna inscenacija, ki poudarja ilustracijo romana. »Deseti brate« predstavlja eno izmed najbolj popularnih ljudskih del iz romantične dobe. Igro je režiral prof. Šest, naslovno vlogo igra Milan Skrbinšek.

»Hamlet« v letošnji sezoni. Izmed vseh Shakespearjevih del je »Hamlet« doživel na našem odru največje število repriz. Njegova zadnja uprizoritev je našla nenavaden odziv, zato je ta uspešna predstava ponovno uvrščena v redni abonmentski spored. Prva letošnja predstava za red Premierski bo v petek ob 16. Naslovno vlogo bo igral Jan, Ofelijo — V. Juvanova, kralja Klavdija — Levar, kraljico — Mira Danilova. Režija je dr. Krefta, inscenacija inž. E. Franza.

Komična opera Donizettijev »Don Pasquale« je uvrščena v letošnji abonmentski spored. Prva predstava bo v četrtek za red Premierski. Naslovno vlogo bo pel spet Julij Betetto, nova bo Ivančičeva v partiji Norine in Lipušček v partiji Ernesta. Janko bo pel Malatesto, Dirigent A. Neif, režija in scena R. Primožič, zborovodja R. Simoniti.

DOMAČA ZIMSKA JABOLKA prodaja Gospodarska zveza v svojem skladišču v Majstrovih ulici št. 10. Pridno segajte po njih, dokler je zaloga.

»Kininska žaloigra«

Epidemija malarije razsaja med 400 milijonskim indijskim prebivalstvom, a Anglija nima dovolj kinina, da bi jo zatrla

Še zlasti neusmiljeno kosi malarija med prebivalstvom v Indiji, kakor je razvidno tudi iz angleških statističnih podatkov. V normalnih časih umre tam za malarijo vsako leto milijon Indijcev, na njej pa jih trpi na desetine milijonov.

Letos je ta bolezen v Indiji dobila kar značaj epidemije, prav tako kakor na primer leta 1933. Krivdo za to pripisujejo nenavadno dolgi dobi poletnih monsunov, premalo odločnega boju proti komarjem, begu Indijcev iz džungle v mesta in seveda tudi vojni, ki iz Birmanije trka na indijska vrata.

Epidemija malarije razsaja med štiristotimi milijonskim indijskim prebivalstvom, Anglija pa nima na razpolago zadostni kinina, da bi jo bolezen vsaj omejila. Ima ga za svojo vojno za belokozce, nima ga pa za Indijce. Anglija ga porabi vsako leto povprečno 100.000 kg, zdravstvene oblasti pa ga imajo na razpolago komaj eno stotinko tega.

Velika Britanija je dobivala kininsko skorjo (surovina, ki iz nje pridobivajo kinin) z otoka Jave, ki je imela glede kinina svetovni monopol. Po zadnjih statističnih podatkih so samo na Javi pridelali celih 97% vsega kinina na

zemlji. Angleži niso računali s tem, da bo Otokska Indija padla Japoncem v roke, če pa so računali, so pač doprinesli samo nov dokaz svoje nezmožnosti in nereda.

Angleži so prosili za pomoč najprej Ameriko. Ameriški kemiki so poslali umetne nadomestke za kinin. Zdi se, da niso učinkoviti, pač pa celo nevarni, če jih kdo uživa brez zdravniškega nadzorstva. Potem so prosili za pomoč Ruse, a ruski strokovnjaki so jim poslali seme neke nove vrste kinina, ki hitro raste, je pa še negotovo, kakšne uspehe bodo dosegli z gojitvijo te nadomestne rastline.

Angleški in ameriški časopisi zadnje čase precej pišejo o »žaloigri kinina«, pri čemer imajo v mislih žalostni položaj, ki je nastal v Indiji zaradi vedno hujše epidemije malarije. Amerikanci vsaj na jeziku simpatizirajo z Indijci ter obtožujejo Angleže, da v treh stoletjih njihovega gospodovanja nad Indijo niso bili sposobni zatreti ali vsaj omejiti malarije. Britanci pa jim odgovarjajo, da so Indijci sicer res malarični, a da še vedno žive, dočim so Indijci v Ameriki že skoraj čisto izumrli. S tem, da so jih iztrebili, so jih za vedno rešili vseh boleznih, ne samo malarije. (»La Stampa«.)

Cigani se selijo

Romunska vlada jih je spravila v vzhodne pokrajine, da se bodo posvetili koristnemu in poštenemu življenju

Po zadnji seji romunskega ministrskega sveta so sporočili, da so po prejšnjih vladnih načrtih romunske cigane že izselili v vzhodne pokrajine. To poročilo ni zbudilo posebne pozornosti, a vendar priča o zelo važnem ukrepu, s katerim so se že dolgo bavili.

Poslej v Romuniji ne bo več znanih ciganskih potepuhov

Kdor je včasih prišel na obisk v Romunijo, je naletel na enega najbolj zanimivih socialnih ter etnografskih problemov te dežele: na cigansko vprašanje. Srečeval si jih na vsak korak. Potikali so se okrog kot prodajalci cvetlic, prekovalci, prodajalci preprog, pocestni godbeniki, kolarji, največkrat pa kot berači.

Kaj pravi znanost o njih

Znanost pravi le na splošno, da je domovina te potepuške krvi Indija. Dejstvo pa je vsekakor, da so se v Romuniji pojavili celo stoletje prej kakor na primer v Nemčiji, in sicer jih vlaški zapiski omenjajo prvič v l. 1322. Ob vseh časih pa so bili povsod prav nezahvalni gostje, ker se niso marali pridružiti družbeni skupnosti gostiteljske dežele, tako da so morali včasih prav strogo z njimi ravnati.

Kako so jih včasih krotili

Bojari in srednjeveški romunski knezi so jih vzeli za svoje sužnje, ker je to bila edina možnost ustaliti njihovo nemirno kri. Potem so jih ponajveč vpregli kot poljedelske delavce na veleposestvih. Ob cesti iz Bukarešte v Ploesti leži na primer vas, ki ima še danes ime »ciganska vas«, ker so ondodni naseljenci nekdaj bili poljedelski cigani. Nekaj podobnega je z njimi poskusil tudi cesar Jožef II. na Sedmograškem.

Habsburški dvor pa je pri tem najbolj računal na večje dohodeke iz davkov, ki bi jih dale take ciganske naselbine. Toda cigani so svoje kmetije požgali in se zatekli v gozdove ter se rajši preživljali kot borni kolarji.

Romunsko ljudstvo se je vedno izogibalo sleherne skupnosti s cigani. Še danes ni za Romuna večje žalitve od te, če ga imenuješ »ciganac«. Sicer jih cenijo kot godbenike, a ves odnos se omejuje le na pesem in napitnino.

V Romuniji so jih imeli četrta milijona

Pri ljudskem štetju l. 1930 so v Romuniji našli 232.500 ciganov. Ker je umrljivost otrok med njimi zelo visoka, se njihovo število poslej ni kaj posebno povzpelo.

Danes pa jih ni več

Izselitveni odloki poslednjih mesecev pa zadržujejo samo potujoče cigane. Tisti, ki so lahko dokazali, da se preživljajo s stalnim poklicem, so dovolili, da so lahko ostali v deželi. Toda prodajalk cvetlic in kolarjev, ki so nekdaj s svojimi vozovi in taboriščnimi ognji podeželskim romunskim cestam dali posebno barvit značaj, danes ni več.

Ciganom so ponudili zadnjo priliko za pošteno življenje

Ostane še vprašanje, če bo preseljevanje ciganov in naselitev v nove kraje zdaj rodilo kaj boljših uspehov, kakor jih je v času habsburžanov in bojarov. Vsekakor imajo zdaj cigani poslednjo ugodno priliko za pravo in dostojno človeško življenje, novi red jim namreč ne bo dovolil, da bi še poslej živeli potepuško obrobno življenje, ki je človeški skupnosti samo v škodo.

zлата in delo pa zlatih rudnikih je kmalu še bolj oživilo.

Tudi Kanada (njena proizvodnja znaša okrog 5 milijonov unč) je hotela slediti zgledu Združenih držav in Avstralije, ki je letos nakopala poldrug milijon unč zлата, a je zdaj to delo opustila. Ni pa se ni spremenilo v Južni Afriki, kjer se je po kratki dobi negotovosti delo po zlatih rudnikih normalno nadaljevalo.

Odločitev Združenih držav je nenadoma prišla iz Londona, ki je še vedno največji trg zlata spriču bogatih rudnikov v Južni Afriki. Gospodarski časopisi se sprašujejo, ali Washington morda namerava spremeniti svojo politiko zlata. V Washingtonu pa zatrjujejo, da ne bo nobenih sprememb v odnosu med dolarjem in zlatom.

Odločitev Washingtona je tudi v Londonu zbudila val nezaupanja.

HENRIK SIENKIEWICZ

ROMAN V SLIKAH

63.
Vinicij ni maral čakati konca tega nečloveškega boja. Odprl je vrata ter stopil v temen prostor, ki ga je razsvetljeval samo ogenj z ognjišča. Lesk ognja je padal naravnost na lice Ligiji. Poleg nje je sedel ob ognju še starec, ki je njo in Ursusa spremljal s pokopališča v mesto.

64.
Še preden se je Ligija zavedala, kaj je, je Vinicij planil k njej, jo pograbil čez pas, jo vzdignil v naročje ter stekel k vratom. Starec mu je hotel zastaviti pot, a ga je zlahka odrinil. Pri tem mu je oglednica padla na rama in Ligija je spoznala njegov obraz. Kri ji je zledenela v žilah, skušala se je braniti, toda bržkone bi se bila že onesvestila, da ni zagledala strašnega prizora, ko je Vinicij stopil z njo na vrh.

Delo v vseh zlatih rudnikih ukinjeno

Stroje in ljudi je treba zaposliti »pri koristnejših delih, predvsem v vojni industriji«

»La Stampa« prinaša izvirno poročilo o mrzlični napetosti, ki je prevzela ameriške finančne kroge zaradi vedno manjše proizvodnje zlata. K temu nerazpoloženju je precej prispeval odlok, ki ga je izdal Nelson v sporazumu s predsednikom Rooseveltom in po katerem je odsej ukinjeno delo po vseh zlatih rudnikih. Odlok velja — kakor piše »La Stampa« — do konca vojne. Stroje in ljudi je treba zaposliti pri koristnejših delih, predvsem v vojni industriji.

Združene ameriške države, Južna Afrika, Sovjetska zveza in Kanada so tieste države, v katerih nakopujejo vsako leto mnogo zlata. Proizvodnja, ki je leta 1932 znašala 2,5 unč, je preskočila lansko leto približno na šest milijonov. Kovanje drobiža, za katero se je Roosevelt odločil leta 1933 (cena zlata je tedaj poskočila od 20,6 na 35 dolarjev za unčo) je dalo novih pobud za pridobivanje

Kakšen smisel ima jadralno letalstvo

Nazvleč silnemu in neprestanemu napredku, ki ga je doživelo motorno letalstvo, so si tehniški strokovnjaki in iznajditelji že dolgo belili glave z vsemi sorodnimi znanstvenimi vprašanji, kakor je na primer posnemanje ptičjega leta. To je letenje, ki uporablja za pogonsko sredstvo zračno vabovanje. Poleti z brezmotornimi letali niso več neuresničljiva stvar, pač pa stvarnost. Če se spretno izrabijo zračni pojavi in sile, se letalec lahko povzpne v največje višine in prelete dolge razdalje brez vsakršnega večjega trošenja telesnih sil.

Zadnja leta so zlasti v Nemčiji in na Švedskem zgradili posebne vrste jadralnih letal, ki so prenesla polet v daljavo 600 do 700 kilometrov in se povzpela celo do višine 9000 metrov. Ta letala se dajo v celoti primerjati s ptiči. Vzporodno s tehničnim izpolnjevanjem letal samih je napredovala neznansko hitro tudi tehnika letenja, ki se je opirala na znanstvena dognanja.

Danes lahko izkušen jadratec, seveda po stanju ozračja, doseže svoj cilj, ki so mu ga določili že vnaprej, kakor zna spretni kapitan jadrnice izrabiti vse vetrove, da dospe do svojega namembnega pristanišča.

Letenje z jadralnimi letali je tudi neke vrste odlična poskusna šola za nekatere znanstvene panoge, kakor je na primer preučevanje ozračja, vremenoslovja, aerodinamika in letalska tehnika. Urjenje v jadranju — in v tem je znanih njegova največja značajka — daje pilotom pravi občutek zračne višine ter je prva in najboljša priprava za pilotiranje motornih letal. Izkušstvo je dejansko pokazalo, da se iz spretnega jadralnega letalca hitro zgodi dober letalec, ki zna voditi motorno letalo že po nekaj urah strokovnega pouka.

Nazadnje pa je treba tudi reči, da je jadralno letalstvo prav tako privlačen šport kakor na primer smučanje, ker je dober telesni šport, ki človeka po temeljitem vežbanju utrdi in mu okrepi tudi duha discipline.

Vroča, nemirna Indija

Kača v džungli

Dvignila se je napol na svitku svojega repa in se gugala kakor na odskočem peresu. Elastično je dvigala in spuščala glavo, kakor da bi merila razdaljo. Ni kobra, kajti njen vrat se nabrekne bolj kakor ostali trup. Kobra se tudi vedno izogne, samo kadar stopiš nanjo ali kadar je v precepu se dvigne in udarja okoli sebe z nabrekli vratom. Ne, to ni kobra! Videl sem zelene madeže na črno sivem debelem životu in sem vedel: to je hujše kakor kobra! To je zverina, ki jo Sinigaleci imenujejo »tik polonga«. Celu pobožnega budista ubije to žival — seveda če ta žival ne ubije prej pobožnega budista, kar je verjetnejše.

»Tik polonga« je namreč edina kača v džungli, ki napade človeka. Napol vzdignjena preži ob cestnem robu in napade vsakega, ki pride mimo. Taka je kakor popadljiv pes. Proti njenemu ugrizu skoraj ni pomoči; celo za belokozca ne, ki je sicer boljše zavarovan kakor golonogi domačin.

Strup »tik polonga« je tako močan, da zadostuje za smrt tudi najmanjša količina. Tu ne pomaga nobeno izrezavanje rane, niti izžiganje s cigareto in niti podvezovanje. Samo hitra zdravniška injekcija seruma bi mogla rešiti — toda za to v džungli ni nobene priložnosti.

Noge so se mi tresle tako, da nisem mogel ujeti stremen. Pri tem pa je nevarnost grozila samo ponju, ne meni; imel sem namreč usnjene jahalne dokolenke in do kolena zverina prav gotovo ne bo prišla.

Ali more kača preskočiti komaj tri metre širine pota? Ali bo? Počasi, z zanesljivim čutom ogrožene živali, je začel moj pony po-

čas stopati nazaj, previdno je prestavljal kopito za kopitom, ne da bi pri tem obrnil oči od temne palice. Sedaj so že štirje metri, sedaj jih je pet — no in sedaj naju prav gotovo ne bo več dosegla.

Hotel sem konja obrniti, toda konj ni čakal na znamenje z vajeti. Z zadnjimi nogami globoko v grmovju se je kar na kratko obrnil in v galopu odbelal nazaj po poti navzdol. Nog nimam v stremenih, ampak visoko dvignjene, držim se za sedelni glavč in se potim od neumnega strahu kot da vrši zeleno sivo lisasta palica poleg mene z dvignjeno glavo. Ta peklenska triogelna glava!

Šele pri zdnjem počivališču v Peradenju med velikimi nasadi kakaoa in botaničnimi vrtni sva spet prišla na cesto. Voda je tekla od konja, toda bil je miren in se je pustil potrpežljivo odrgniti hlapcu.

V jedilnici je sedelo nekaj evropsko oblečenih meščanov pri večerji.

»Ali imate mirzlico?« me je vprašal nekdo, ko sem ves bled in zelen padel v trstni stol.

»Ob poti je sedela tik polonga!«

»Da, sedaj prihaja njen čas,« je menil rjavi ravnodušno, »po malem monsumu pridejo iz svojih lukenj. Ob sončnem zahodu je treba biti doma. To je najboljša.«

»Tudi pythoni začenejo postajati nevarnejši,« se je vmešal njegov sosed, »ali ste prebrali zadnji »Observer«?

»Niti šest milj od Colomba sredi urejenega kokosovega nasada je stopil neki kuli na tega požeruha podgan. Ko je zakričal, je bila pomoč v bližini. Toda bil je že zavrt okoli trebuha. Z noži so morali zrezati pythona od života in sicer vsak ovoj posebej, ko je bil že zdavnaj zaduščen. Kosti je imel vsomlajene; bil je kakor vreča žaganja. Pythoni sicer niso strupeni, toda s temi ogromnimi kačami ne bi hotel imeti prav nobenega opravka.«

»Zelite curry za večerjo?« me je vprašal stari oskrbnik počivališča, ki je pravkar prinašal juho.

»Hvala, nocoj ne potrebujem nobene večerje. Toda spal bi rad pri vas. Toda po cesti ne maram danes več v Kandy.«

»Redkokdaj se dogodi,« je miril stari oskrbnik, »da umre belokozec zaradi kačjega pika. Tik polonga pa se seveda mora umakniti. Druge kače ne napravijo mnogo hudega; osem dni si bolan, potem pa spet zdrav. Tako je pravilo. Kdor pa ima trdo glavo kakor pokojni inšpektor gumijskih nasadov...«

»Kaj je bilo z njim?«

»Ah, ni verjel v kačje ugrize, enostavno ni verjel. Nekega večera, sonce je že bilo zašlo, se je motal na verandi okoli svojih cvetličnih gred.«

»Pusti to, mu je rekla žena. Notri bi utegnila biti kaka kača.«

»Neumen strah pred kačami,« se je smejal.

»Vedeti morate, da je bil škot in to eden najbolj trdoglavih.«

»Au!« je nenadoma zakričal. »Sedaj me je vendar ujel nek brenčelj!«

Žena je tekla po nož in mu hotela izrezati rano.

»Nesmisel,« je rekel škot. »Na deset nevarnih kač pride ena strupena; menda nisem naletel ravno nanjo.«

Žena je tekla k telefonu in poklicala angleškega zdravnika iz Kandyja. Sicer pa vesti, kakor je s telefonom. Telefon je preračunan za mirnejše pise, kakor za kačje ugrize. Preden mu je dopovedala, kaj hoče, je minilo deset minut, in ko se je vrnila, je imel inšpektor že krče.

Po tridesetih minutah je bil plav v obraz. Tri četrti ure po ugrizu je umrl prav v trenutku, ko se je ustavil pred vrati zdravniškega avtomobila. Če bi rano izsek al izžgal, bi živel še danes. Toda kaj hočete — bil je pač škot.«

»No, boste vendar vzeli malo govedine.«

»Ne,« sem odgovoril. »Za danes imam dovolj tik polonge in vašega pripovedovanja. Pošljite mi wiskyja v sobo.«

Ta večer sem pozno zaspal in sem ponoči pustil goreti luč...